



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 517/2025-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Troščákom, Hlavná 50, Prešov, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4CdoR/11/2024 z 20. februára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 26. mája 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4CdoR/11/2024 z 20. februára 2025 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že na Mestskom súde Košice (ďalej len „mestský súd“) sa pod sp. zn. 11P/113/2018 od 28. augusta 2008 viedlo konanie o zmenu úpravy styku s maloletými deťmi [REDACTED], a to [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED] (ďalej aj „maloleté deti“) na návrh matky maloletých detí a o zmenu úpravy práv a povinností rodičov k deťom na návrh sťažovateľa, otca maloletých detí (pôvodne upravených rozsudkom Okresného súdu Praha-západ č. k. 12Nc/73/2014-1421 z 23. mája 2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prahe č. k. 32Co 372/2017-1658

zo 6. marca 2018). Mestský súd o týchto návrhoch rozhodol rozsudkom sp. zn. 11P/113/2018 zo 14. novembra 2023 tak, že styk sťažovateľa (otca) s maloletými deťmi neupravil (výrok I), zamietol návrh sťažovateľa na zverenie maloletých detí do jeho osobnej starostlivosti, eventuálne na umiestnenie detí do špecializovaného zariadenia (výrok II), rozhodol o vykonateľnosti rozsudku (výrok III) a o trovách konania (výrok IV). O odvolaní sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny a zákonný.

3. Proti rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) pre nedostatočnosť a nepresvedčivosť jeho odôvodnenia a z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola podľa jeho názoru vyriešená otázka, na aké okolnosti je potrebné prihliadať pri posúdení, či jeden z rodičov opakovane bezdôvodne a zámerne neumožňuje druhému rodičovi styk s maloletým dieťaťom upravený súdnym rozhodnutím a na aké okolnosti je potrebné brať zreteľ pri posúdení toho, či súd prihliadne alebo neprihliadne na názor maloletých detí.

4. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa v časti, v ktorej namietal vadu zmätočnosti podľa § 447 písm. c) CSP, a v časti, v ktorej atakoval nesprávne právne posúdenie veci, odmietol jeho dovolanie podľa § 447 písm. f) CSP.

5. Okrem toho ústavný súd mal z vlastnej rozhodovacej činnosti zistené, že sťažovateľ je v konfliktnom vzťahu s matkou maloletých detí [REDAKOVANÉ] už približne 10 rokov (III. ÚS 255/2016, III. ÚS 410/2022) a predmetom konania pred ústavným súdom boli aj sťažovateľove neúspešné trestné oznámenia, že mu matka maloletých detí riadne neumožňuje styk s deťmi (II. ÚS 147/2022, I. ÚS 466/2023, III. ÚS 488/2023).

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti opakuje argumentáciu uplatnenú v konaní pred všeobecnými súdmi, najmä v podanom dovolaní, pričom poukazuje na zásadné pochybenia súdov týkajúce sa zistenia skutkového stavu a vyhodnotenia vykonaných dôkazov. Napadnuté rozhodnutie podrobuje všeobecnej kritike, považuje ho za neodôvodnené, nepreskúmateľné, svojvoľné a arbitrárne, pretože najvyšší súd nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami.

7. Vo vzťahu k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sťažovateľ uviedol všetky podstatné námietky týkajúce toho, že matka úmyselne marí styk sťažovateľa s maloletými deťmi a že ich vedome manipuluje proti nemu. Všeobecné súdy dospeli k záveru, že nič také sa nedeje a že maloleté deti prejavujú negatívny názor na styk so sťažovateľom, pričom žiaden súd sa nezaoberal tým, či ide o ich skutočný názor, alebo o názor matky, ktorý je im vnútený. Súdom nemôže „slepo“ prihliadať na názor maloletých detí vyjadrený pred súdom, ale musí brať ohľad aj na tie okolnosti, ktoré sťažovateľ uvádzal vo svojom odvolaní a dovolaní (dlhodobá absencia styku s otcom, nespolupráca matky pri opatreniach, správy úradu práce o tom, že názor maloletých je vopred jasný pri takomto stave a iné).

8. Sťažovateľ nesúhlasí ani so záverom najvyššieho súdu o tom, že ním nastolené otázky majú byť výsledkom posúdenia vysoko individuálnych skutkových okolností každej prejedávanej veci

a nemôže sa o nich vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. V tejto súvislosti poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 405/2021, v ktorom ústavný súd kritizoval postup najvyššieho súdu, že vytvoril nový dôvod prípustnosti dovolania, ak uzavrel, že nesprávne právne posúdenie sa musí týkať otázky, ktorá svojou povahou musí byť judikatúrne stabilizovateľná, inak povedané, musí v sebe skrývať potenciál byť predmetom judikatúrneho ustálenia. Tým najvyšší súd pripodobnil dovolacie konanie vyvolané podaním dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP zjednocovaniu judikatúry podľa „zákona o súdoch“. Sťažovateľ v dovolaní síce širšie rozvádzal skutkové okolnosti danej veci, avšak iba kvôli tomu, aby malo zmysel, prečo namieta nesprávne právne posúdenie veci. Namietal však predovšetkým to, že nedošlo k aplikácii § 25 ods. 4 zákona o rodine, hoci práve k tomu a k zmene výchovného prostredia, resp. vyňatiu detí z nevhodného prostredia u matky malo dôjsť. Keďže najvyšší súd sa položenými otázkami nezaoberal, ide o závažný ústavnoprávny deficit, ktorý zakladá neudržateľnosť napadnutého uznesenia.

9. Sťažovateľ namietal aj to, že výrok o neupravení styku je neudržateľný, pretože priamo zákon o rodine umožňuje súdu takto rozhodnúť iba v tom prípade, ak o to žiadajú obaja rodičia. Sťažovateľ o to nikdy nežiadal ani s tým nesúhlasil. Z toho potom vyplýva, že ak súdy neupravili styk sťažovateľa s maloletými deťmi, ide o nesprávne právne posúdenie veci.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktoré považuje za nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

11. V kontexte prezentovanej sťažnostnej argumentácie ústavný súd považuje v prvom rade za žiaduce zdôrazniť, že si plne uvedomuje úlohu najvyššieho súdu v civilnom procese, ktorý rozhoduje ako dovolací súd v už právoplatne skončenom spore. Rešpektuje aj jeho vlastnú diskreciu vo vzťahu k posudzovaniu prípustnosti a dôvodnosti dovolania, čo však nevyklučuje, aby ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti následne preskúmal, či právomoc najvyššieho súdu bola realizovaná ústavne konformným spôsobom. Pritom je nutné zdôrazniť, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré. či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

12. V súlade s uvedeným sa tak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zameril na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení ústavne akceptovateľným spôsobom

vysvetlil dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľa. Po náležitom preskúmaní napadnutého uznesenia pochybenie ústavnoprávnej intenzity v posudzovanom prípade nezistil.

13. Z obsahu napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa ako neprípustné, pretože nevzhladol sťažovateľom vytýkanú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá mala spočívať v nedostatočne vykonanom dokazovaní, v hodnotení dôkazov a v nedostatočne zistenom skutkovom stave (znemožnený kontakt s deťmi, viacero neodkladných opatrení, marenie úradného rozhodnutia matkou, proces odovzdávania detí). V tejto súvislosti uviedol, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemá možnosť v dovolacom konaní vykonávať dokazovanie (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových istení urobených súdmi prvej a druhej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, pričom takúto vadu v posudzovanom konaní nezistil.

14. Najvyšší súd zhodnotil, že z rozsudku krajského súdu v spojení s rozhodnutím mestského súdu je dostatočne zrejmy myšlienkový postup pri hodnotení dôkazov, ktorého výsledkom boli určujúce skutkové závery spočívajúce v tom, že momentálne nie je v záujme maloletých detí, aby sa vzťah medzi nimi a sťažovateľom budoval cez príkazy a nariadenia, čo vyústilo vo verdikt, ktorým nedošlo k úprave styku medzi sťažovateľom a maloletými deťmi. Dovolací súd zaujal stanovisko k namietanému rozsahu vykonaného dokazovania a hodnoteniu vykonaných dôkazov, nenachádzajúc žiadne pochybenia a vady pri vykonávaní dôkazov a ich hodnotení súdmi nižšej inštancie (body 21 a 22 napadnutého uznesenia). Najvyšší súd posudzoval i to, či krajský súd náležite zodpovedal všetky relevantné odvolacie námietky sťažovateľa vzťahujúce sa (najmä) na proces dokazovania, pričom uzavrel, že rozhodnutie je v konkrétnostiach dostatočne vyargumentované. Hoci sa závery najvyššieho súdu v tejto časti opierajú o pomerne stručné odôvodnenie (nadväzujúce na závery krajského súdu), možno ho považovať za výstižné a dostatočné na to, aby z neho bolo možné zistiť dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľa. To v plnej miere zodpovedá skutočnosti, že ide o odôvodnenie rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku, ktoré reaguje na skutočnosti podstatné pre posúdenie splnenia zákonných predpokladov prípustnosti dovolania a následného posúdenia jeho dôvodnosti.

15. K tomu ústavný súd uvádza, že účelom konania o ústavnej sťažnosti, ktorej predmetom je námietka o nesprávnom zistení skutkového stavu (v tomto prípade skutočného stavu veci), nie je to, aby ústavný súd pokračoval v procese hodnotenia dôkazov tak, ako bolo skončené v konaní pred všeobecnými súdmi. Predmetom prieskumu v konaní o ústavnej sťažnosti primárne nie sú skutkové tvrdenia účastníkov konania tak, ako ich účastníci prezentovali v konaní pred všeobecnými súdmi. Ústavnoprávny prieskum sa obmedzuje na otázku, či v konaní pred všeobecnými súdmi na strane jednej nedošlo k zjavnému omylu, v tomto prípade skutkovému omylu, na strane druhej na to, či proces pred všeobecnými súdmi, ktorý pozostával zo zisťovania skutočného stavu veci, následného rozhodovania o vykonaní dôkazov, ich samotného vykonania a hodnotenia nebol postihnutý takou vadou, ktorá by mala za následok zjavný skutkový omyl alebo vyvodenie takého skutkového

záveru, ktorý by bol extrémne nelogický alebo pre nedostatok dostatočného hodnotenia dôkazov arbitrárny, a preto ústavne neudržateľný (III. ÚS 89/2019).

16. V medziach takto limitovaného prieskumu skutkovej roviny veci ústavný súd uvádza, že nezistil v postupe a rozhodnutí najvyššieho súdu dôvody, pre ktoré by konštatoval porušenie práv sťažovateľa. Sťažnostná argumentácia sťažovateľa je v podstatných námietkach identická s dovolacou argumentáciou, na ktorú najvyšší súd (s poukazom na dôvody rozsudku krajského súdu) poskytol relevantné odpovede. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu odôvodnení rozhodnutí vo veci konajúcich súdov, považuje odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov za dostatočné, rešpektujúce na vec dopadajúcu právnu úpravu v kontexte rozhodných skutočností. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu preto nemožno považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivý súdny proces.

17. Z ústavnoprávneho hľadiska je potrebné uviesť, že všeobecné súdy opreli svoje rozhodnutie o adekvátne dôkazy, ktoré im umožnili zistiť skutočný stav veci v rozsahu, ktorý bol nevyhnutný pre ich rozhodnutie. Úvahy, ktorými sa riadili pri ich hodnotení, vysvetlili dostatočne na to, aby poskytli potrebný podklad na kontrolu správnosti na nich založených skutkových záverov. Hodnotenie dôkazov a tomu prijaté skutkové závery nie sú výrazom zjavného faktického omylu či logického (vnútorného) excesu, ktorý by vybočoval zo zásad spravodlivého procesu. Súčasne sa uspokojivo vysporiadali i s námietkami sťažovateľa. Aj keby však napadnuté skutkové závery boli z hľadiska ich správnosti kritizovateľné, znovu je potrebné zdôrazniť, že ústavnoprávny presah má len extrémne vybočenie zo zákonného rámca vykonávania a hodnotenia dôkazov, aký v okolnostiach danej veci zistený nebol.

18. Pokiaľ ide o posúdenie uplatneného dôvodu prípustnosti dovolania sťažovateľa podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a charakter sťažovateľom identifikovaných otázok v súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci, najvyšší súd konštatoval, že otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo od aplikácie a interpretácie procesných ustanovení). Ak najvyšší súd vyhodnotil otázky sťažovateľa ako také, ktoré vzhľadom na ich formuláciu nie je možné judikovať, mal celkom zjavne na mysli, že relevantnou právnou úpravou dovolania sa sleduje nielen náprava nesprávností v individuálnom spore dovolateľa, ale tiež dosiahnutie cieľov významných z hľadiska celkového rozhodovania všeobecných súdov Slovenskej republiky. Účelom § 421 ods. 1 písm. b) CSP je totiž dosiahnuť vyriešenie dosiaľ ešte nevyriešenej právnej otázky a prispieť k vytvoreniu ustálenej rozhodovacej praxe. Relevantnou právnou otázkou v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je právna otázka, ktorá ešte nebola riešená dovolacími senátmi najvyššieho súdu, takže vo vzťahu k nej sa ani nemohla vytvoriť a ustáliť rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

19. Sťažovateľ takto svoje právne otázky nekoncepoval. Naprieč dovolaním vyjadroval z rôznych pohľadov nespokojnosť s rozhodnutím súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu. Na záver uviedol dve otázky, ktoré neboli podľa neho vyriešené, avšak tieto neformuloval spôsobom, ktorý by „presiahol“ vec sťažovateľa a prispel by k vytvoreniu ustálenej rozhodovacej praxe. Možno súhlasiť s názorom najvyššieho súdu, že všetky okolnosti, ktoré súvisia s posúdením toho, či súd prihliadne

alebo neprihliadne na názor dieťaťa, a toho, na aké okolnosti má súd prihliadať pri posudzovaní, či druhý rodič zámerne znemožňuje styk maloletých detí s druhým rodičom, sú výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Kritériá na určenie jednotlivých skutočností sú rozdielne v každej veci a odlišujú sa od prípadu k prípadu. Navyše, najvyšší súd posúdil túto časť dovolania v celkovom kontexte a poukázal na to, že sťažovateľ rozporoval nesprávne zistenia konajúcich súdov týkajúce sa priebehu styku, ako aj (ne)dostatočnosť prípravy detí na styk zo strany matky, čím implicitne vytýkal nedostatok či nesprávnosť skutkových podkladov na právny záver, ktoré súdy vyvodili, čo najvyšší súd vyhodnotil ako snahu vyvolať procesne neprípustný dovolací prieskum, a to prieskum správnosti zisteného skutkového stavu cez namietanie nesprávnosti právneho posúdenia veci prostredníctvom § 421 ods. 1 CSP.

20. Za popísaného stavu nemožno záver najvyššieho súdu o tom, že sťažovateľom nastolené otázky mali skutkový charakter, považovať za svojvoľný alebo neodôvodnený. Ústavný súd považuje odpovede najvyššieho súdu za dostatočné a rešpektujúce právnu úpravu dovolacieho konania. Otázka posúdenia podmienok dovolacieho konania je otázkou zákonnosti. Závery najvyššieho súdu v napadnutom rozhodnutí sú v súlade s jeho úlohou, ako to vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom jeho argumentácia ako dovolacieho súdu nepopiera účel a význam ustanovení procesného predpisu o dovolaní.

21. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd zdôrazňuje, že inštitút dovolania je súčasťou subsystému opravných prostriedkov, ktorými možno za ustanovených podmienok prelomiť právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov, pričom z hľadiska jeho prípustnosti, ako aj priebehu konania je primárne zameraný na odstránenie väd zmätočnosti a nesprávneho právneho posúdenia veci, a nie na odstránenie skutkových deficitov konania, na ktoré primárne poukazuje sťažovateľ. Vady vyskytujúce sa v priebehu zisťovania skutkového stavu veci môžu zakladať porušenie práva na súdnu ochranu len celkom výnimočne, najmä v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla určitú intenzitu, pričom tieto vady sa prelínajú s právom na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (vrátane jeho aspektu predvídateľnosti a presvedčivosti) a prejavujú sa primárne ako deficit primeraného odôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu. Ide spravidla o prípady tzv. opomenutých dôkazov (nevykonanie dôkazného prostriedku bez vecného zdôvodnenia v odôvodnení konečného rozhodnutia) a extrémneho nesúladu medzi skutkovými zisteniami a právnymi závermi na jednej strane a vykonanými dôkazmi na strane druhej. V aktuálne prejednávanej veci však nič nenasvedčuje tomu, že by k takejto situácii došlo.

22. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru:

23. Vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd rovnako ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo svojej judikatúre opakovane akcentuje význam práva na rodinný život zaručeného v čl. 19 ods. 2 ústavy. Vzhľadom na to, že ústava pojem „súkromný a rodinný život“

bližšie nedefinuje, ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliada aj na príslušnú judikatúru týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 dohovoru, keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98).

24. Základným prvkom rodinného života je spolužitie rodiča a dieťaťa a ich vzájomné prežívanie obojstrannej prítomnosti, a to aj napriek rozkolom vo vzťahoch medzi rodičmi (rozhodnutie ESLP vo veci Kutzner proti Nemecku z 26. 2. 2002, sťažnosť č. 46544/99, bod 58; rozhodnutie Elsholz proti Nemecku z 13. 7. 2000, sťažnosť č. 25735/94, bod 43). Právo rodiča vychovávať svoje dieťa a starať sa oň nachádza svoje vyjadrenie v čl. 41 ústavy, pričom na rovnakom mieste ústava zaručuje aj dieťaťu právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Aj z Dohovoru o právach dieťaťa vyplýva, že ak to nie je v rozpore s jeho záujmami, má dieťa právo udržiavať osobné kontakty s oboma rodičmi a obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za jeho výchovu a zdravý vývoj (čl. 9 ods. 3 a čl. 18). Rodič, ktorý nemá dieťa v osobnej starostlivosti, realizuje svoje rodičovské práva a povinnosti a výchovné pôsobenie na dieťa práve v čase styku s dieťaťom.

25. Výnimkou zo všetkých pravidiel o povinnosti dbať na pravidelný kontakt rodiča s dieťaťom je prípad, keď záujem dieťaťa vyžaduje, aby bolo dočasné stretávanie s jedným z rodičov obmedzené alebo úplne zakázané. Akékoľvek obmedzenie tohto aspektu rodinného života (styku rodiča s dieťaťom) však musí byť riadne a starostlivo odôvodnené a musí sledovať legitímny cieľ najlepšieho záujmu dieťaťa.

26. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej rozhodovacej činnosti už mnohokrát uviedol (napr. rozhodnutie vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, sťažnosť č. 26141/03, a Bergmann proti Českej republike z 27. 10. 2011, sťažnosť č. 8857/08), že základným cieľom čl. 8 dohovoru je síce ochrana jednotlivca pred svojvoľnými zásahmi orgánov verejnej moci, toto ustanovenie však zmluvným štátom neukladá len povinnosť zdržať sa takýchto zásahov, ale tento negatívny záväzok môže byť doplnený o pozitívne záväzky, ktoré sú pevne spojené s účinným rešpektovaním súkromného a rodinného života. Opakovane preto adresuje konajúcim súdom (resp. vnútroštátnym orgánom) výslovnú požiadavku, aby v prípade, ak je preukázaná existencia rodinného vzťahu, umožnili rozvoj tohto vzťahu a na účel nadviazania kontaktu medzi rodičom a dieťaťom prijali všetky vhodné opatrenia (rozsudok ESLP vo veci Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku z 25. 1. 2000, sťažnosť č. 31679/96, alebo rozsudok vo veci Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, sťažnosť č. 63627/00, bod 118). Je však súčasne potrebné pripomenúť, že povinnosť štátnych orgánov prijať opatrenia, ktoré umožnia kontakt rodiča s dieťaťom, ktorí nežijú v spoločnej domácnosti, nie je absolútna a porozumenie a spolupráca všetkých zúčastnených osôb vždy predstavujú dôležitý faktor. Štátne orgány síce majú vyvíjať snahu, aby tejto spolupráci napomohli, ale ich povinnosť využívať donucovacie prostriedky nemôže byť neobmedzená, musia totiž brať ohľad na záujmy, práva a slobody dotknutých osôb a predovšetkým na najlepší záujem maloletého dieťaťa a jeho práva, ktoré mu priznáva čl. 8 dohovoru. Toto ustanovenie v žiadnom prípade neopravňuje rodiča k tomu, aby vyžadoval prijatie opatrení, ktoré by poškodzovali zdravie a rozvoj dieťaťa. Rozhodujúce je teda zistiť, či štátne orgány prijali na účel uskutočnenia či obnovenia styku všetky potrebné opatrenia, ktoré od nich bolo možné v tomto prípade rozumne očakávať (napr. rozsudok ESLP vo veci Pedovič proti Českej republike z 18. 7. 2006, sťažnosť č. 27145/03, bod 109, alebo už citovaný rozsudok Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku, bod 94).

V prípade, ak sa kontakt rodiča s dieťaťom javí ako ohrozujúci záujmy dieťaťa a zasahujúci do jeho práv, čl. 8 dohovoru vyžaduje, aby orgány verejnej moci našli spravodlivú rovnováhu medzi záujmami dieťaťa a záujmami rodiča (pozri rozsudok ESLP vo veci Hokkanen proti Fínsku z 23. 9. 1994, sťažnosť č. 19823/92, bod 58).

27. V aktuálne prejednávanom prípade bola problémom realizácia styku sťažovateľa so všetkými tromi maloletými deťmi od začiatku tohto konania, resp. už aj predtým. Maloleté deti sa odmietali stretávať so sťažovateľom aj napriek tomu, že ich styk bol upravený súdnym rozhodnutím, na základe ktorého prebiehalo konanie o výkon tohto rozhodnutia. Deti v priebehu konania kategoricky odmietli akékoľvek stretnutia so sťažovateľom, a to aj napriek tomu, že zo strany okresného súdu boli podniknuté viaceré konkrétne kroky smerujúce k zvráteniu nepriaznivého vývoja ich rodinnej situácie. Maloleté deti odmietli odísť z bytu matky so sťažovateľom, aj keď bola prítomná sociálna pracovníčka, a dokonca ani policajnej hliadke sa v júni 2023 nepodarilo deti presvedčiť, aby odišli so sťažovateľom na styk. Rodičia s deťmi absolvovali množstvo psychologicko-poradenských sedení, asistovaný styk, mediáciu, pôsobenie inštitúcií, ktoré majú zamerané svoje aktivity a ciele na to, aby došlo k obnoveniu vzťahu medzi deťmi a ich otcom a aby sa s ním deti chceli stýkať. Deti boli vypočuté aj na súde v lete 2022 a tiež na pojednávaní 3. októbra 2023, a to dokonca za prítomnosti oboch rodičov. Vo svojich výpovediach preukazovali a poukazovali na rôzne situácie, pre ktoré otca odmietajú. Trestné konania proti matke maloletých boli zastavené a ani v jednom prípade nebolo preukázané, že by maloleté deti manipulovala voči otcovi, resp. že by na ne úmyselne vyplývala, aby sa s otcom nestretávali. Deti sú síce fyzicky pripravené, ale odmietajú s otcom odísť a odmietajú sa stretávať aj v dôsledku toho, že ich tlačí k stretávaniu ďalšími rozhodnutiami súdov, ako aj opakovanými trestnými oznámeniami na ich matku. V priebehu konania súd nepovažoval za preukázané, že by matka deti vôbec nemotivovala, naopak, sťažovateľ, kolízny opatrovník i samotné deti potvrdili, že matka sa snaží deti presvedčiť, aby išli so sťažovateľom. Zo správania matky ani zo znaleckých posudkov odborníkov psychológov, ktoré podrobili osobnosť matky diagnostike, nebolo preukázané, že by matka deti voči sťažovateľovi manipulovala alebo pôsobila na ne tak, že by sa so sťažovateľom následne v zmysle jej úmyselného pôsobenia odmietali stretávať. Neobstoja preto námietky sťažovateľa o tom, že tieto okolnosti súdy neskúmali.

28. Okresný súd preukázateľne vyvinul dostatočné úsilie o elimináciu odmietavého postoja deklarovaného deťmi k stretávaniu sa so sťažovateľom využitím odbornej psychologicko-psychovej pomoci, resp. prostredníctvom nezávislého odborníka (znanca z odboru psychológie), a dostatočne zisťoval i prípadnú manipuláciu detí zo strany matky. Samotný súd vnímal potrebu udržiavania vzťahu medzi sťažovateľom a deťmi, výrazne apeloval na deti, aby sa s otcom stretávali a neodmietali ho, poučil ich aj o možnosti výkonu rozhodnutia a že môže dôjsť k ich odňatiu od matky. Vyčerpал teda všetky možnosti, ktoré by mohli viesť k náprave ich vzťahu, a to poukazujúc na rôzne opatrenia v rámci tohto konania za účasti psychológov, sociálnych pracovníčok a ďalších rôznych opatrení, neodkladných, výchovných, nariadením asistovaného styku otca s maloletými deťmi, mediáciou, avšak ani výkonom rozhodnutia nedošlo k žiadnej náprave. Preto dospel k záveru, že nútené stretávanie sa maloletých detí so sťažovateľom nevytvorí medzi nimi pevné rodinné puto, ako si zrejme predstavuje sťažovateľ, ale naopak, vyvíjanie tlaku môže pôsobiť kontraproduktívne. Sumarizujúc už uvedené, ústavný súd sa nedomnieva, že by všeobecné súdy v danej veci nekonali

tak, ako sa dalo od nich rozumne očakávať, práve naopak, vykonalí všetky opatrenia na reparáciu hlboko narušeného vzťahu sťažovateľa s deťmi, avšak bezúspešne.

29. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre konštatuje, že existuje široký konsenzus i v rámci medzinárodného práva, že vo všetkých rozhodnutiach týkajúcich sa detí musia byť rozhodujúcim hľadiskom ich najlepšie záujmy. Tento záujem sa podľa ESLP skladá z dvoch zložiek. Na jednej strane vyžaduje udržiavanie väzieb dieťaťa s jeho rodinou okrem prípadov, keď sa konkrétna rodina preukáže ako nevhodná. Z toho vyplýva, že rodinné väzby môžu byť pretrhnuté iba vo veľmi výnimočných prípadoch a musí byť vykonané všetko v záujme zachovania osobných vzťahov a ak je to vhodné, v záujme obnovy rodiny. Na druhej strane je v záujme dieťaťa, aby bola jeho výchova zabezpečená v stabilnom prostredí a rodičom nemôže byť podľa čl. 8 dohovoru umožnené uplatňovať opatrenia, ktoré by mohli poškodiť zdravie alebo vývoj dieťaťa. Článok 8 dohovoru tak vyžaduje zo strany orgánov verejnej moci rozhodovanie zachovávajúce rovnováhu medzi záujmami dieťaťa a záujmami rodičov, osobitná pozornosť v tomto procese však musí byť venovaná najlepšiemu záujmu dieťaťa, ktorý v závislosti od jeho povahy a významu môže prevážiť nad záujmami rodičov (Sahin v. Nemecko, rozsudok z 8. 7. 2003, bod 66, obdobne IV. ÚS 276/2014).

30. Zisťovanie najlepšieho záujmu maloletého nemá byť redukované na zistenie vôle alebo predstavy maloletého o úprave styku, ale názor maloletého má byť zohľadnený ako relevantný faktor pri rozhodovaní v jeho najlepšom záujme tak, aby rozhodnutie podporovalo zachovanie funkčných rodinných väzieb a všestranne pozitívneho vzťahu rodiča a dieťaťa. Zo samotného rozsudku mestského súdu vyplýva, že v rámci napadnutého konania boli využívané možnosti sanácie narušeného vzťahu sťažovateľa s maloletými deťmi, no k sanácii vzťahu nedošlo. S prihliadnutím na vek maloletých detí si preto ďalší postup súdu pri rozhodovaní o úprave styku vyžadoval adekvátne zohľadnenie názoru maloletých detí, z pohovoru s ktorými vyplynulo, že sa s otcom nechcú stretávať, cítia sa dotknuté jeho správaním z minulosti a ani jeho súčasný tlak cez štátne inštitúcie v nich nepodporuje zmenu postoja. Ani autoritatívne rozhodnutie o úprave styku by nateraz sťažovateľa nepriblížilo k ochote maloletých detí stretávať sa s ním.

31. Ako už bolo zmienené, konajúci súd musí v dostatočnej miere využiť všetky právne nástroje ponúkané zákonnou úpravou na vytvorenie podmienok na obnovenie (zachovanie) väzieb medzi rodičom a dieťaťom. Všeobecné súdy nerezignovali na svoju povinnosť konať s dostatočnou starostlivosťou a prostredníctvom vhodných a primeraných opatrení sa pokúsiť o zblíženie sťažovateľa s jeho deťmi. V danom prípade je síce dôležitý záujem otca stretávať sa pravidelne so svojimi deťmi, ale samotný výkon rozhodnutia sa musí realizovať tak, aby bol prednostne sledovaný najlepší záujem detí, ktorý prevažuje nad záujmom rodiča. S prihliadnutím na terajší vek maloletých nemožno považovať za primerané ani vhodné, aby boli prostredníctvom súdnej ingerencie donucované proti vlastnej vôli stretávať sa s otcom. Násilné, okamžité a nekompromisné odobratie a odovzdanie detí je len krajne nevyhnutným riešením, ktoré prichádza do úvahy za predpokladu, ak by rodič, s ktorým dieťa žije, konal zjavne nezákonným spôsobom a bránil by tak v styku druhého rodiča s dieťaťom. To však v danej veci preukázané nebolo. V okolnostiach tejto veci je preto akceptovateľný aj taký spôsob rozhodnutia, ktorým súd styk rodiča s maloletým dieťaťom neupraví, a to s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa, ktorý je v konaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému prvoradý. Tento záver platí o to zvlášť

v situácii, keď vo veci konajúci súd využil všetky dostupné možnosti reparovania narušeného vzťahu medzi účastníkmi konania, no neúspešne.

32. Za tohto stavu ústavný súd z pohľadu obsahu namietaných práv konštatuje, že v kontexte sťažostnej argumentácie nezistil v napadnutom uznesení nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

33. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu